

SPRÅKPLAN

0-16 år

Innledning

En felles overordnet språkplan for alle barnehagene og skolene i Froland kommune skal sikre sammenheng fra lovverk og nasjonale planer, lokale styringsdokumenter til praksisen i den enkelte barnehage og skole. Den retter fokus på ulike aktiviteter som styrker barns språkforståelse, språkkompetanse og hvordan man skal legge til rette for et rikt språkmiljø.

Språkplanen vektlegger muntlig språkkompetanse, leseferdigheter og skriveferdigheter.

Formålet med planen er å sikre gode overganger, synliggjøre helhet og sammenheng i språk-, lese- og skriveopplæringen i Froland kommune.

Planen er forpliktende for ansatte i barnehager og skoler i kommunen, med den hensikt å sikre en felles standard for kvalitet i språk-, lese og skriveopplæringen.

Foreldres involvering er avgjørende for å støtte barns læring og utvikling, språkplanen inneholder derfor også gode råd til hvordan foreldre kan bidra i barnas språkutvikling.

Mål

Språk-, lese- og skriveopplæringen i Froland kommune skal bygge på kunnskapsbasert språkarbeid.

Språkplanen skal være for alle barn og unge i alderen 0-16 år og bygger på tre hovedspor:

- Inkludering og medvirkning:

Alle barn og unge skal ha mulighet til å delta aktivt og føle seg inkludert i språklige aktiviteter.

- Samarbeid og gode overganger:

Det skal tilrettelegges for effektivt samarbeid mellom skoler, barnehager og foreldre, og sikre sømløse overganger mellom de forskjellige stadiene i barnas utdanningsløp

- Motivasjon og mestring:

Språkplanen skal fremme motivasjon og gi barn og unge verktøyene de trenger for å oppleve mestring i språklige ferdigheter.

Planen skal skape grunnlag skal sørge for progresjon, helhet og sammenheng fra barnehage og ut grunnskolen. Den skal bidra til å sikre en felles forståelse av språkarbeidet for alle trinn av utdanningsløpet 0-16 år, og sikre rutiner og implementering i hverdagen.

Språkplanen er forankret i Rammeplan for barnehage, Rammeplan for SFO og Læreplanverket.

VI ANSATTE...

...vet at språk er nøkkelen til vennskap, omsorg, lek og læring!

Lek

Er gode språklige rollemodeller og støtter barna til å delta i lek og aktivitet

Setter ord på barnas handlinger og følelser for eksempel "Nå bygger du et høyt tårn"

Bruker ord og uttrykk som hører til i leken for eksempel "Oi, bilen krasjet" for å hjelpe barna forstå sammenhengen mellom ord og handling

Tilrettelegger for gode og innbydende lekemiljøer som dukkekrok og bilkrok og gir navn til det som brukes i leken

Leker med lyder for eksempel "Hva sier katten? - mjau"

Høytlesing

- Les høyt for barna hver dag og la barnets interesse i et oppslag være inngang til samtalen om boka
- Sørg for at bildebøker er lett tilgjengelige i barnas høyde
- Fortell eventyr og historier muntlig med støtte av konkrete og bilder
- Tilby et mangfold av eventyr både kjente og nye ut fra barnas interesser
- Suppler høytlesning med lydbøker og digital lesing bøker for å variere og utvide leseopplevelsene

Musikk

- Bruke bevegelsessanger og sangleker som "Bjørnen sover" og "Hode, skulder, kne og tå" med enkle regler og bevegelser som støtter barnas språkforståelse
- Bruk rim regler og ellinger og sørg for at de er lett tilgjengelige for alle i personalet, for eksempel "Ormen den lange" som hjelper barna å oppdage rytmen i språket

Samtaler

- Ha samlingsstund hver dag med innhold og kvalitet og gjennomgå dagstavla sammen med barna
- Benevn handlinger og gjenstander i hverdagen for eksempel "Nå tar vi på skoene"
- Gi barna tid til å svare og uttrykke seg også gjennom kroppsspråk
- Samtal med barna om det de er opptatt av her og nå gjenta det barna sier og utvid setningene med små hverdagshistorier
- Fang opp barnas nonverbale uttrykk som peking, lyder og enkeltord og bygg videre på det for å gi barna trygghet til å bruke mer språk i leken

Skriving og rabling

- Gi barna mulighet til å utforske rabling og tegning som en viktig del av finmotorisk utvikling, øye-hånd-koordinasjon og gleden ved å uttrykke seg visuelt
- Tilby ulike tegne- og skrivesaker som tykke blyanter, fargestifter og kritt for å støtte barnas utforsking av skriftspråket
- Kommenter barnas rabling med positiv respons for eksempel "Se, du lager fine streker"

Bøker og bibliotek

- Oppdater jevnlig utvalget av bøker i barnehagen for å holde det relevant og inspirerende
- Sørg for at barna får møte både samtidslitteratur og klassikere innen barnelitteratur
- Delta på bildebokstunder på biblioteket for å skape felles leseopplevelser
- Lån bøker fra biblioteket, blant annet bokkasser tilpasset barnehagens behov

0-3 år

TIL FORELDRE

Språk utvikles gjennom samspill - små ting i hverdagen gir stor effekt!

Språk er nøkkelen til vennskap, omsorg, lek og læring. Her er noen enkle måter du kan bidra til barnets språkutvikling.

Lek

- Lek med lyder, etterlign dyr eller lag tulleord sammen
- Bruk bamser og dukker i leken - "snakk" for dem og lag historier
- Gjør hverdagslige aktiviteter til lek: "Hvem finner skoene først?"

Høytlesing

- La barn få tilgang til bøker og les sammen hver dag
- Pek og snakk om bilder i bøkene
- Gjenta favorittbøkene - barn elsker gjentakelser!
- Lek med lyder og ord i bøker - dyrelyder og tulleord er gøy!
- Bruk ansiktsuttrykk og ulike stemmer for å gjøre lesingen spennende

Musikk

- Syng sanger og regler - barn lærer mye gjennom musikk
- Beveg dere til sangene: klapp, dans og hopp!
- Lek med lyder og rim: "Brom, brom! Hva høres det ut som?"

Samtaler

- Snakk med barnet ditt hele dagen!
- Snakk om det dere gjør: "Nå tar vi på sokkene dine"
- Sett ord på barnets følelser og handlinger: "Nå ble du glad!" eller "nå vil du ha mer eple!"
- Lytt og vent på svar - selv babylyder er starten på samtaler
- Gjenta og utvid barnets ord: "Bil" - "Ja, en rød bil kjører fort!"

Skriving og rabling

- La barnet grise med fargestifter, maling og kritt - det er starten på skriving!
- La barnet peke og tegne i sand, snø og på papir
- Vis at skrift er viktig - pek på ord i bøker, på melkekartonger, skilt osv.

0-3 år

VI ANSATTE...

...vet at språk er nøkkelen til vennskap, omsorg, lek og læring!

Lek

Tilrettelegger for rollelek med varierte temaer som butikk sykehus og dyrlege

Er bevisste på vår rolle i barnas lek og vurderer når vi skal delta som støtte og når barna har best av å leke uforstyrret

Deltar i leken ved å observere støtte inspirere og legge til rette for inkluderende og utviklende lek uten alltid å være direkte med

Bruker enkle regelleker som "1 2 3 stopp" og "Fisken i det røde hav" som alle barn kan være med på

Høytlesing

- Les høyt for barna hver dag og skap nysgjerrighet ved å studere bokforsiden og stille spørsmål som "Hva tror dere denne boka handler om" og "Hva tror dere skjer nå?"
- Gi barna mulighet til å tolke og lese bilder underveis i lesingen
- Sørg for at bildebøker er lett tilgjengelige og velg bøker ut fra barnas interesser
- Fortell eventyr og selvpålevde hendelser gjerne med støtte av konkrete og bilder
- Suppler høytlesning med lydbøker og digitale bøker

Musikk

- Gi barna tidlige erfaringer med språkets lyder og strukturer gjennom å klappe stavelser leke med rimord og utforske språklige mønstre
- Lek med rytme, trykk og gjentakelser i rim regler og ellinger for å styrke barnas evne til å oppfatte språkets lydmønstre
- Bruk sang for å styrke barnas språkutvikling og fellesskapsfølelse og tilpasser repertoaret etter barnegruppen med både norske og flerspråklige sanger

Samtaler

- Ha samlingsstund hver dag med dagstavle for å gi barna oversikt og lar barna komme med innspill for eksempel "Hva vil du fortelle i dag?" samtidig som vi bruker bilder konkrete og ASK eller tegn til tale for å støtte samtalene
- Tilrettelegg for samtaler i hverdagen ved å lytte til barnas interesser - still åpne spørsmål og gi tid til refleksjon
- Vær en aktiv samtalepartner som lytter, gir respons og utvider barnas ytringer samtidig som vi tilrettelegger for turtaking og øver på å lytte til hverandre
- Bruk overgangskoffert for førskolebarn som et lekbasert tiltak for å støtte språk og bygge bro mellom barnehage og skole

Tegning og utforskende skriving

- La barna tegne og lekeskrive i hverdagen og gi rom for å utforske egen skrift og grip barnas initiativ
- Skriv ut alfabetet og sørg for at bokstavene er tilgjengelige for barna ved interesse og under tegnestund
- Bruk lekeskriving i rolleleken: handlelister, menyer, billetter eller resepter
- Introduser barna for navnet sitt og la dem som vil forsøke å skrive det

Bøker og bibliotek

- Sikre at barnehagen jevnlig oppdaterer utvalget av bøker
- Gi barna tilgang til både samtidsliteratur og klassisk barnelitteratur
- Delta på bildebokstund på biblioteket sammen med barna
- Lån bøker på biblioteket og bruk bokkasser tilpasset barnehagen

3-6 år

TIL FORELDRE

Språk utvikles gjennom samspill - små ting i hverdagen gir stor effekt!

Språk er nøkkelen til vennskap, omsorg, lek og læring. Her er noen enkle måter du kan bidra til barnets språkutvikling.

Lek

Oppmuntre barnet ditt til rollelek - barnet får øvd på nye ord og uttrykk

Bruk utkledningstøy for å skape morsomme karakterer og skap historier sammen

La barnet bruke bamser og figurer til å fortelle sine egne historier

Høytlesing

- Les mer utfordrende bøker sammen og snakk om innholdet
- Spør barnet: "hva tror du skjer videre?" eller "Hva ville du gjort?"
- Pek på ord mens du leser – det hjelper barnet å forstå sammenhengen mellom tale og skrift
- Oppmuntre barnet til å "lese" sammen med deg. Barn kan tolke og utforske bilder i en bildebok og dermed skape sine egne historier og fortellinger basert på det de ser

Musikk

- Syng sanger – da får barnet brukt språket sitt gjennom lyd og rytme
- Lag egne sanger og/eller regler sammen.
- Spill rytmeinstrumenter eller klapp takten sammen i sanger
- Dans og bevegelse til musikk er en morsom måte å leke med språk på
- Syng, dans og ha det gøy sammen med barnet ditt!
- Prøv med tulleord og rim "hva rimer på katt?"

Samtaler

- La barnet være med og fortelle
- Still åpne spørsmål: "hva gjorde du i barnehagen i dag?"
- Vent på svar og la barnet få tid til å tenke.
- Utvid barnets setninger: "Se! En bil" - "Ja, en stor, rød bil kjører fort".
- Lek med ord og uttrykk: "Hva rimer på hatt?"

Skriving og rabling

- La barnet eksperimentere med bokstaver. Skriv ut alfabetet og laminer det, slik at det er tilgjengelig for barna
- La barnet "skrive" små ord selv – kanskje sitt eget navn?
- La barnet tegne og lagre historier til tegningene.
- Anerkjenn barns tegninger og begynnende skriftuttrykk
- Lek med magnetbokstaver, bokstavpuslespill eller bokstavformer
- Vis hvordan skift brukes i hverdagen; handlelister, lapper, kort osv.

3-6 år

VI ANSATTE...

...vet at språk er nøkkelen til vennskap, omsorg, lek og læring!

hos oss...

- Starter bokstavinnlæringen første skoleuke og lærer to bokstaver i uka før jul med repetisjon etter jul
- Bruker vi iMal som en metode i bokstavinnlæringen
- Jobber vi med språkleker og begrepsopplæring parallelt med bokstavinnlæringen fra første skoleuke
- Sikrer vi god overgang fra barnehage til skole blant annet ved bruk av overgangskoffert med kjente leker og aktiviteter
- Kvalitetssikrer vi vår kompetanse gjennom tiltak som for eksempel Språkløyper

Høytlesing

- Ha fokus på at elevene kobler riktig bokstavlyd til riktig bokstavsymbol og etter hvert trekker lydene sammen til ord og setninger
- Legg til rette for daglig høytlesing med dialog og lesestopp for eksempel med spørsmål som "Hva tror dere skjer nå?"
- Anerkjenn elevens subjektive leseutvikling for eksempel når eleven leser for voksne eller andre barn med metoder som parlesing, korlesing og ekkolesing
- Legg til rette for at elevene skal oppleve leseglede og leselyst for eksempel gjennom leseprosjekter, bokuker og leselystaksjoner eller "store leser for små"

Variasjon

- Legg til rette for lek både frilek og rammelek for eksempel flyplass og bamsesykehus
- Bruk språkleker rim og regler i begynneropplæringen med tips fra for eksempel Jørgen Frost sine språkleker og språksprell
- Bruk filmsnutter for å øke motivasjon i bokstavinnlæringen for eksempel Lesekorpset og Bokstavkongen
- Legg til rette for ulike brettspill og kortspill der elevene er aktive deltakere for eksempel Alias Villkatten Ludo og Yatzy
- Vær bevisst på å stimulere både finmotorikk og grovmotorikk i elevenes hverdag

Samtaler

- Bevisstgjør elevene på ulike roller i en samtale og tren på å hevde egne meninger og lytte til hva andre forteller
- Gå gjennom dagsplanen sammen med elevene med fokus på dag, dato, årstall og vær
- Legg til rette for hverdagssamtaler både i små grupper og felles i klassen i for eksempel i lyttekrok
- Bruk elevenes egne opplevelser erfaringer og meninger som utgangspunkt for felles tekstskaping både muntlig og skriftlig

Skriving

- Legg til rette for at eleven utvikler en funksjonell håndskrift med fokus på riktig startpunkt, skriveretning og blyantgrep
- Bruk alle sansene i innlæringen av bokstavene
- Legg til rette for meningsfylte skriveaktiviteter for eksempel bamsesykehus, butikklek og skrijving med et formål
- La elevene skrive tekster ut fra egne opplevelser og erfaringer
- La elevene skrive tekst til bilder
- Gi elevene mulighet til å lage egne bøker både på papir og digitalt (for eksempel i Book Creator)

Bøker og bibliotek

- Sikre at elevene har tilgang til ulik litteratur i klasserommet og presenter nye bøker gjennom høytlesing og bokanbefalinger
- Bruk skolebiblioteket jevnlig sammen med elevene
- Samarbeid med biblioteket for å tilrettelegge for leseglede og leselyst for eksempel gjennom Sommerles

1.-2. trinn og SFO

TIL FORELDRE

Språk utvikles gjennom samspill - små ting i hverdagen gir stor effekt!

Språk er nøkkelen til vennskap, omsorg, lek og læring. Her er noen enkle måter du kan bidra til barnets språkutvikling.

Lek og variasjon

Involver deg i barnets lek. Sett ord på hva som skjer i leken

Oppmuntre barnet til å bruke språket til å avklare ulike opplevelser av leken

Legg til rette for ulike brettspill og kortspill hvor barnet er deltakende

Lek er viktig uansett alder!

Lesing

- Les høyt fra bøker barnet ikke kan lese selv
- Ha bøker lett tilgjengelig hjemme
- Velg variert litteratur som vekker interesse og motivasjon
- Oppfordre barnet til å lese favorittbøker flere ganger
- Tilpass bøkene barnet leser til barnets leseferdigheter

Bøker og bibliotek

- Besøk folkebiblioteket og la barnet velge bøker som fanger
- Legg til rette for leseglede og leselyst med aktiviteter som Sommerles

Samtaler

- Legg til rette for at barnet kan fortelle om egne opplevelser og meninger - "Hva likte du best med dagen i dag?"
- La barnet delta i hverdagssamtaler og lytt til svarene - "Hva gjorde du på skolen i dag?"
- Vent på svar og gi barnet tid til å tenke - "Ta den tiden du trenger"

Skriving og rabling

- Involver barnet i hverdagens skriveaktiviteter – "Kan du skrive handlelista i dag?"
- La barnet skrive fritt uten å rette på alt – "Det viktigste er at du prøver, ikke at alt blir helt riktig"

Husk at skrijving hjelper barnet til å bli en bedre leser!

VI ANSATTE...

...vet at språk er nøkkelen til vennskap, omsorg, lek og læring!

Samtaler

- Bevisstgjør elevene på ulike roller i en samtale og øver på turtaking det å hevde egne meninger og lytte til andre
- Gå gjennom dagsplanen sammen med elevene med fokus på dag, dato, årstall og vær
- Legg til rette for hverdagssamtaler både i små grupper og i felles samlinger for eksempel i lyttekrok
- Bruk elevenes egne opplevelser erfaringer og meninger til felles tekstsaking både muntlig og skriftlig
- Planlegg og gjennomfør presentasjoner sammen med elevene, for eksempel gjennom fellessamlinger for et publikum

Lesing

- Legg til rette for at elevene leser selv og blir lest høyt for hver dag for eksempel gjennom lesekvart
- Motiver for leseglede og leselyst for eksempel når store leser for små og gjennom ulike leseprosjekter
- Legg til rette for at elevene utvikler lesekondis og kan lese sammenhengende i 15 til 30 minutter
- Gi elevene mulighet til å lese ulike lengre typer tekster
- Presenter elevene for ulike sjangre
- Ha fokus på leseforståelse og trener elevene i å hente ut og bruke informasjon fra tekster
- Lær elevene å hente ut formålstjenlig informasjon fra digitale tekster og jobb med kildekritikk

Skriving

- Legg til rette for at elevene lærer å skrive sammenhengende skrift
- La elevene skrive tekster ut fra egne opplevelser og erfaringer
- La elevene skrive tekst til bilder
- Gi elevene mulighet til å lage egne bøker både på papir og digitalt for eksempel i Book Creator
- La elevene bruke digitale skriveverktøy som Word
- Gi elevene kjennskap til ulike sjangre og deres kjennetegn
- Bidra til å balansere rettskriving og skriveglede
- Ha økt fokus på rettskriving og kvalitet i elevenes skrijving fra 3. trinn

Variasjon

- Legg til rette for ulike brettspill og kortspill hvor elevene er aktive deltakere for eksempel Alias Villkatten Ludo og Yatzy
- Sørg for at elevene opplever læring gjennom variert undervisning for eksempel uteskole, stasjoner bruk av konkrete og digitale verktøy

Bøker og bibliotek

- Sikre at elevene har tilgang til ulik litteratur i klasserommet og presenterer nye bøker gjennom høytlesing og bokanbefalinger
- Bruk skolebiblioteket jevnlig sammen med elevene
- Samarbeid med biblioteket for å tilrettelegge for leseglede og leselyst for eksempel gjennom Sommerles
- Legg til rette for leseglede og leselyst for eksempel gjennom Sommerles og andre lesefremmende tiltak

TIL FORELDRE

Du er viktig for barnets språkutvikling!

Språk er nøkkelen til vennskap, omsorg, lek og læring. Her er noen enkle måter du kan bidra til barnets språkutvikling.

Lek og variasjon

Involver deg i barnets lek - sett ord på hva som skjer i leken

Oppmuntre barnet til å bruke språket til å avklare ulike opplevelser av leken

Legg tilrette for ulike brettspill og kortspill hvor barnet er med

Lek er viktig uansett alder!

Lesing

- Les høyt for barnet og oppmuntre til å lese selv – “Vil du lese første siden i dag?”
- Skap gode leserutiner hjemme – “Vi kan lese litt sammen før du legger deg”
- Velg bøker som passer barnets ferdigheter og interesser – “Denne boka handler om fotball, vil du prøve den?”
- Snakk med barnet om det dere har lest – “Hva tror du skjer videre?”

Bøker og bibliotek

- Ta barnet med på besøk til folkebiblioteket slik at de kan velge egne bøker utfra interesser for å skape leselyst og leseglede.

Samtaler

- Husk at språk er nøkkelen til vennskap, lek og læring
- Legg til rette for at barnet kan fortelle om egne opplevelser, erfaringer og meninger
- La barnet delta i hverdagssamtaler – “Hva gjorde du på skolen i dag?”
- Vent på svar og gi barnet tid til å tenke

Skriving

- Involver barnet i hverdagens skriveaktiviteter – “Kan du skrive handlelista i dag?”
- Utforsk sammen hvordan skriftlige aktiviteter gjøres - “Hvordan skriver vi bursdagskort?”
- La barnet lese gjennom egne tekster – “Vil du lese det du har skrevet høyt for meg?”

Husk at skrijving hjelper barnet til å bli en bedre leser!

VI ANSATTE...

...vet at språk er nøkkelen til vennskap, omsorg, lek og læring!

Samtaler

- Snakk med elevene om egne opplevelser erfaringer og meninger
- Legg til rette for muntlige presentasjoner i flere fag og øv med elevene på å formidle det de har lært med fokus på å bli trygge i situasjonen
- Bruk klassens time og elevråd til å gjennomgå saker muntlig i klassen og øv på demokratiske prosesser som avstemning

Lesing

- Legg til rette for daglig høytlesning med lesestopp og refleksjon i et av fagene for eksempel til læringspartner eller for hele klassen
- Presenter nye bøker og gi elevene anledning til å lese selvvalgt bok eller lydbok for eksempel i bokuke leseprosjekter eller når store leser for små
- Jobb med ulike sjangre som fortelling, eventyr, fantasy dikt og fagtekster med fokus på leseforståelse og å hente ut, og bruke informasjon for eksempel med BISON-metoden
- Øv på å hente ut relevant informasjon fra digitale tekster og jobb med kildekritikk

Skriving

- Legg til rette for meningsfylte skriveaktiviteter med fokus på elevenes egne interesser og mulighet til å dele tekstene sine med andre
- Gi elevene tilbakemelding underveis og på sluttproduktet
- Øv på ulike teksttyper som fortellinger dikt og fagtekster med fokus på rettskriving, kvalitet og skrijving som prosess
- Bruk PC og digital ordbok som støtte i skrijving og vis hvordan kilder oppgis riktig
- Bruk skrivebøker i fag for å trene håndskrift og orden gjennom enkle skriveoppgaver

Variasjon

- Legg til rette for læring gjennom lystbetonte aktiviteter
- Bruk lek spill og konkurranse i undervisningen
- Skap variasjon med bokuke uteskole temadager og forsøk
- Organiser stasjonsundervisning og bruk konkrete i læringen
- Bruk digitale verktøy som Kahoot, Blooket, Classroomscreen, Aunivers, og Salaby

Bøker og bibliotek

- Oppfordre foresatte til å ta med barna på biblioteket for å velge egne bøker og skape leselyst og leseglede
- Oppmuntre elevene til å delta på Sommerles

TIL FORELDRE

Du er viktig for barnets språkutvikling!

Språk er nøkkelen til vennskap, omsorg, lek og læring. Her er noen enkle måter du kan bidra til barnets språkutvikling.

Lek og variasjon

Involver deg i barnets aktiviteter

Oppmuntre barnet til å fortelle om sine interesser og aktiviteter

Legg til rette for ulike brettspill og kortspill hvor barnet er med

Lek er viktig uansett alder!

Lesing

- Oppmuntre barnet til å lese litt hver dag – gjerne sammen med deg eller for yngre søsken.
- Velg bøker som passer barnets ferdigheter og interesser, og utforsk gjerne lydbøker sammen.
- Snakk om det dere har lest. Spør for eksempel: «Hva likte du best med boka?» eller «Hva tror du skjer videre?»
- Legg merke til nye ord og uttrykk og snakk om hva de betyr.

Bøker og bibliotek

- Ta barnet med på besøk til folkebiblioteket slik at de kan velge egne bøker utfra interesser for å skape leselyst og leseglede
- Oppmuntre til å delta på Sommerles

Samtaler

- Gi barnet mulighet til å fortelle om egne opplevelser og tanker. Still spørsmål som «Hva var det morsomste som skjedde i dag?» eller «Hva tenker du om det?»
- Gi barnet god tid til å svare, og lytt til det barnet har på hjertet.
- Oppmuntre til å begrunne egne meninger, for eksempel med «Jeg mener det fordi...»

Husk at språk er nøkkelen til vennskap, lek og læring!

Skriving

- Involver gjerne barnet ditt i hverdagens skriveaktiviteter som handleliste, ønskelister, bursdagskort, sms eller e-post
- Utforsk sammen med barnet om hvordan ulike ord skrives
- Oppmuntre barnet til å lese gjennom teksten barnet selv har skrevet

Husk at skrijving kan være med på å fremme økte leseferdigheter!

VI ANSATTE...

...vet at språk er nøkkelen til vennskap, omsorg, lek og læring!

Samtaler

- Prat med elevene om egne erfaringer, meninger og opplevelser og gi dem språk for å uttrykke seg
- Tren elevene i å identifisere og begrunn egne og andres argumenter i faglige og sosiale sammenhenger
- Legg til rette for muntlige presentasjoner i flere fag med fokus på trygghet i situasjonen og formidling av det de har lært
- Bruk klassens time og elevråd til å trene på muntlig deltakelse og demokratiske prosesser som å luften saker og gjennomføre avstemninger

Lesing

- Legg til rette for lesing i alle fag
- Hjelp elevene å finne ut hva slags tekst de leser for eksempel reklame, informasjon eller underholdning
- Samtal med elevene om hvordan bilder, farger og tekst virker sammen for å fange oppmerksomhet og påvirke leseren
- Presenter nye bøker ved å lese utdrag og gir elevene mulighet til å lese selvvalgt bok eller lydbok og delta i bokuke eller leseprosjekter
- Jobb med ulike typer tekster som noveller, fantasy, skuespill og fagtekster med fokus på leseforståelse og å hente ut og bruke informasjon
- Øv på å hente ut relevant informasjon fra nettsider og andre digitale tekster og trener på å vurdere om kilder er til å stole på

Skriving

- Legg til rette for meningsfylte skriveaktiviteter som egne tekster, presentasjoner, jobbsøknader og studieteknikk
- Jobb med ulike sjangre som noveller fagtekster og argumenterende tekster og gi tilbakemelding på sluttproduktet
- Bruk læringsstrategier som tankekart og tabeller i skriveprosessen
- Veiled elevene i å skrive med bevissthet om mottaker og formål, for eksempel fagspråk eller formelt språk
- Bruk PC og digitale verktøy som Word og Lingdys i skrivearbeidet
- Bruk digitale ordbøker til å søke opp ord, oversettelse og for å identifisere ordklasser og bøyning
- Lær elevene å oppgi kilder slik at informasjon kan spores og kildekritikk kan vurderes

Variasjon

- Legg til rette for læring gjennom varierte og motiverende aktiviteter
- Bruk faglige spill, konkurranser og praktiske øvelser for å engasjere elevene
- Legg inn faglige temauker som for eksempel bokuke for å skape variasjon i undervisningen
- Bruk uteskole og praktiske forsøk der det er relevant for å gjøre læringen mer konkret og virkelighetsnær
- Organiser stasjonsundervisning og gi elevene tilgang til ulike læringsressurser og konkrete
- Bruk digitale verktøy for å variere undervisningen og motivere elevene

TIL FORELDRE

Du er fortsatt viktig!

Ungdommer trenger fortsatt støtte hjemme for å utvikle språket sitt. Det handler ikke bare om skolearbeid, men om hvordan vi snakker sammen, stiller spørsmål, deler opplevelser – og leser, skriver og lytter i hverdagen. Her er noen måter du som foresatt kan bidra til ungdommens språkutvikling.

Lek og variasjon

Spill sammen – ungdom liker fortsatt konkurranse og samarbeid

Del felles opplevelser som gir samtaleemner: turer, filmer, konserter, nyheter

Oppmuntre til kreative uttrykk som skrijving, musikk, foto eller video – og vis interesse for resultatet

Lesing

- Oppmuntre ungdommen til å lese bøker, artikler, blogger eller annet som fanger interessen – på papir eller skjerm
- Snakk sammen om det ungdommen har lest, sett eller hørt. Hva gjorde inntrykk? Hva mener du om det?
- Still spørsmål som: Hva tror du forfatteren vil formidle? Hvem passer boka for?
- Del gjerne egne leseopplevelser eller anbefal bøker, artikler eller podkaster du selv liker

Bøker og bibliotek

- Besøk biblioteket eller hjelp ungdommen å finne bøker eller lydbøker digitalt
- Utforsk sammen språket i serier, filmer, spill og musikk. Hva gjør det bra eller dårlig?
- Oppmuntre til deltakelse i Sommerles, skrivekonkurranser, podkast eller blogg hvis interessen er der

Samtaler

- Gi rom for at ungdommen kan uttrykke tanker, følelser og meninger – uten å bli avbrutt
- Vis ekte interesse og lytt med nysgjerrighet
- Still spørsmål som åpner for refleksjon, som: "Hva mener du om det? Hva ville du gjort annerledes?"
- Snakk sammen om aktuelle temaer, nyheter, TV-serier, filmer og hendelser i vennekretsen

Skriving

- Vis interesse for hva ungdommen skriver – på skolen, i meldinger, på nett eller i egne tekster
- Still åpne spørsmål: "Hvordan tenkte du da du skrev det? Hva ville du få fram?"
- Oppmuntre til refleksjon over språkvalg – formell versus uformell skrijving, ironi, humor og bilder
- Snakk om hvordan språk påvirker hvordan vi blir oppfattet

8.-10. trinn

